

TEHTAANMÄEN KOULUN TULEVAISUUS -ESISELVITYS

20.2.2020

Loppuraportin tiivistelmä

TKI asiantuntijat Laura Lehtinen ja Anu Vainio

Luovien Alojen tutkimusyksikkö, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

TEHTAANMÄEN KOULUN TULEVAISUUS -ESISELVITYS

Esiselvitys toteutettiin 1.10.2019 - 20.2.2020 välisenä aikana. Selvityksessä kontekstoitiin koulu lyhyesti rakennuksena ja kulttuuriperintönä sekä selvitettiin kouluun liittyvien tutkimusten tilanne. Sidosryhmiä ja intressiryhmiä kontaktoitiin sekä etsittiin potentiaalisia uusia, paikkaan soveltuvia käyttötarkoituksia. Näiden pohjalta laadittiin kehityshankeideoita sekä kartoitettiin niihin soveltuvia rahoituslähteitä.

KÄSITTEET

Taiteilijaresidenssi säätiöiden ym. tahojen ylläpitämiä taiteilijoiden asumis- ja työskentelytiloja, joissa oleskelu myönnetään tav. hakemuksesta rajoitetuksi ajaksi.

(Kielitoimiston sanakirja)

Tässä Tehtaanmäen koulun esiselvityksessä residenssi tulkitaan laajemmin taiteelliseen ja tieteelliseen työhön liittyvän työskentelyn työskentelytiloiksi. Yksittäisten residenssitaiteilijoiden tai -tietelijöiden sijaan selvityksessä keskityttiin käyttäjäryhmien kartoitukseen.

Sisältö

ESISELVITYS & KÄSITTEET

I Lähtöaineiston koontianalyysi ja kartoitus.

II Sidosryhmät

III Intressiryhmät

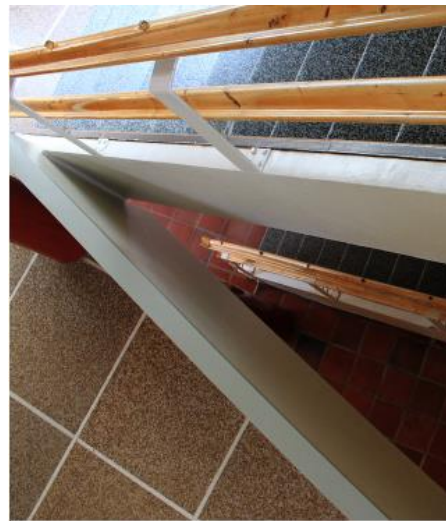
IV Rahoituskanavat

V Kohti kehityshanketta

LINKIT

LÄHTEET

LIITTEET

I LÄHTÖAINEISTON KOONTIANALYYSI JA KARTOITUS

Sisältö

- Tehtaanmäen koulun konteksti
- Tehtaanmäen koulu rakennuksena
- Tutkimukset ja selvitykset
- Rakennussuojelu ja asemakaava
- Rakennussuojelu nyt
- Asemakaava ja käyttötarkoitus
- Rakennushistoriaselvitys
- Säilyttämisen hallintasuunnitelma
- Aineiston koonti
- Residenssit Suomessa
- Residenssi-esimerkkejä
- Residenssi-esimerkki: Säynätsalon kunnantalo
- Residenssi-esimerkki: Villa Tammekann, Tartto
- Residenssi-esimerkki: Kulttuurikeskus Kai, Tallinna
- Huomioitavaa

Tiivistetysti:

LÄHTÖAINEISTON KOONTIANALYYSI JA KARTOITUS

- Rakennus arkkitehtonisesti merkittävä, hieman unohtunut Aallon rakennus
- Osa kulttuurihistoriallisesti merkittävää kokonaisuutta
- Ankkapurhan kulttuuripuiston kehittäminen kokonaisuutena
- Rakennus säilynyt hyvin, peruskorjaus onnistunut
- Joitakin korjaustarpeita
- Koulun ja rakennuksen historia yksissä kanssa puuttuu
- Suositellaan rakennushistoriaselvitystä ja säilyttämisen hallintasuunnitelmaa
- Rakennussuojelu ja tärkeimpien osien säilyttäminen
- Toiminta > korjaustarpeet & muutokset < rakennussuojelu

Tehtaanmäen koulun konteksti

Kymijoen varren Anjalan paperitehtaan ja Inkeröisten kartonkitehtaan teollisuuslaitokset ovat sekä teollisuushistorian että modernin arkkitehtuurin muistomerkkejä. Aluekokonaisuus on vuosikymmenten kuluessa teollisuuden kasvun myötä syntynyt ja kehittynyt yhtenäinen ja monikerroksinen, sosiaaliseen hierarkiaan pohjautuva yhdyskunta. (Museovirasto 2009)

- Ainoa Alvar Aallon suunnittelema, yhä alkuperäisessä käytössä oleva peruskoulu
- Tehtaanmäen koulu ent. Inkeröisten kansakoulu rakennettu 1938 - 1940, peruskorjattu 2001 - 2003
- Koulukäyttö päättyessä lähivuosina - uuden käytön huolellinen selvittäminen on oleellista kulttuurihistoriallisesti ja arkkitehtonisesti merkittävän rakennuksen kohdalla
- Osa Inkeröisten teollisuusyhteisöä Kymijoen varrella Kouvolassa
- Liittyy Tampellan 1930-luvulla rakennuttamaan Tehtaanmäen asuinalueeseen, jossa lukuisia Aallon suunnittelema taloja Anjalan paperitehtaan työntekijöille
- Tehtaanmäki rakentui 1930 - 50 -luvuilla ja edustaa modernia tehdaspaikkakuntaa
- Alueella nähtävänä useita erilaisia Aallon suunnittelema rakennustyyppejä (omakotitalot, paritalot, kerrostalot, rivitalot)
- Tehtaanmäen kokonaisuus osa Ankkapurhan kulttuuripuistoa

Tehtaanmäen koulun konteksti

- Aallon suunnittelema Tehtaanmäen koulu "maalaiskansakoulu"
- Aiemmin seudulla tehtaan ylläpitämä koulu eri rakennuksissa 1879-1936
- Rakentamisen aikaan Alvar Aalto kansainvälisesti tunnettu arkkitehti
- Sijoittuu Aallon uralla 1930-luvulla omaksumaan pehmeään funktionalismiin
- Villa Mairean (1939) ja New Yorkin 1939 maailmannäyttelyn aikalainen - vrt. eteisaulan parvi puupanelointineen maailmannäyttelyn paviljonki.
- Inkeröisten kansakoulu - 1. funktionalistinen maalaiskansakoulu Suomessa (Sippo 2001b).
- Tehtaanmäki aikanaan poikkeava ja uudenaikainen, paikkakunnan "arvorakennus" (Sippo 2001b)
 - koulujen rakennustyyppin uusi ilmentymä, ei mallipiirustusten mukainen vaan arkkitehdin paikkaan suunnittelema - suunnittelun vapaus suurteollisuuden palveluksessa?
 - Maalaiskoulut tehtiin pitkään mallipiirustusten mukaan - Suomessa erilaiset mallipiirustuskokoelmat 1892 lähtien
 - Funktionalismi ei ollut yleistä maalaiskansakouluissa ennen sotia
 - koulurakennusten uudet ihanteet 1900-luvun alusta lähtien
 - 1930-luvulla valoisuus, vaaleus, hygienia, terveys

Tehtaanmäen koulu rakennuksena

Inkeröisten kansakoulu on arkkitehtonisesti korkeatasoinen ja Alvar Aallon tuotannossa harvinainen 1930-luvun rakennus. Se, ettei se ole saanut kansallisesti eikä kansainvälisesti laajempaa huomiota aikanaan, johtuu osaltaan rakennuksen valmistumisen aikana alkaneesta sodasta. (Sippo 2001b)

- Rinteeseen sijoitettu, eri tasoihin asettuva L-muotoinen rakennus
- Rakennus säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan
- Tilajako eri toimintoihin, siivet eivät suorassa kulmassa suhteessa toisiinsa, vapaampi tila
- 8 luokkahuonetta, 2 kerrokseen ulottuva opettajainhuone, liikuntasali, puutyöluokka ja ruokala
- Valoisuus, ilmavuus, funktionalistinen rationaalisuus, pehmeys ja leikillisuus
- Rakennustekniset ratkaisut vastaavat Viipurin kirjastoa ja Sunilan 30-luvun rakennuksia
- Alakerran valoisa aula, ulko- ja sisätilan yhteys, Aallolle tyypillinen “piazza”
 - Aulan tiililattia sekä parven ja katon paneloinnit alkuperäisiä
- Peruskorjauksessa tehty muutoksia sisätilojen käyttötarkoituksiin (otettu opetuksen tarpeisiin esim. siirretty pannuhuone ja lämmönjako erilliseen ulkorakennukseen ja otettu tila teknisten töiden luokaksi, tehty ruokala, lisätty sosiaalitylöitä) sekä mm. Uusittu vesikatot, korvattu painovoimainen ilmanvaihto koneellisella ilmastoinnilla
- Vanhaa pyritty vaalimaan sa rikkoutuneista pattereista korvattu alkuperäistä vastaavilla. Värisävyt määritelty vanhimpien kerrosten mukaan. Alkuperäiset ikkunat kunnostettu

Tehtaanmäen koulu rakennuksena

Koulumiljöö on osaltaan valmentanut koulun oppilaita ymmärtämään ja arvostamaan rakennettua ympäristöä. Koulu on rakentanut ja ylläpitää paikallista identiteettiä. Lisäksi rakennukset säilyvät kunnossa ollessaan käytössä ja säilyttävät parhaiten arvonsa palvellessaan sitä käyttöä, jota varten ne on suunniteltu." (Alvar Aalto -säätio 10.2.2020)

Stora Enson Anjalankosken tehtaiden arkisto, Elka. Kuvaaja Tuure Hannula.

Tutkimukset ja selvitykset

- *Huonekohtainen inventointi ja arkkitehtoninen arvottaminen*
 - sis. rakennuksen suojeluluokitus eri tiloille ja suojelutavoitteiden kartoitus
 - Aula arkkitehtonisesti rakennuksen päätila, luokat keskenään samanarvoisia
 - Aulatilat, käytävät ja porrastilat ovat arvokkaimmat tilat, joiden tilallinen ilme tulee säilyttää
 - Muutoksista huolimatta hyvin säilynyt kokonaisuus, mikä arvokasta ja harvinaista
- *Rakennushistoriallinen inventointi ja valokuvausdokumentointi / Hanni Sippo, Alvar Aalto - säätiö 2001*
 - Kontekstointi ja huoneinventointi ja valokuvausdokumentointi
- Tutkimukset taustana peruskorjaukselle ja apuväline tilojen käyttöön ja ylläpitoon - inventointien ja arkkitehtonisen arvottamisen päivitykset?

"Pienistä muutoksista huolimatta siellä voi aistia 30 –luvun ideat uudesta kouluarkkitehtuurista, puhtaudesta, valoisuudesta, terveellisestä asumisesta ja elämästä. Tilallinen arkkitehtuuri on iätöntä ja vaikuttavaa. Aallon arkkitehtuurin inhimillisyys näkyy kansakoulussa. Ihmisen ja lapsen mittakaava on huomioitu rakennuksessa. Sieltä löytyy myös lapsille sopivaa seikkailumieltä ja jännittäviä "kuvakulmia" sekä kodinomaista lämpöä puun ja tiilen värien välityksellä. Ei ole syytä radikaalisti muuttaa rakennuksen huonetiloja tai korvata turhaan rakennuksen alkuperäismateriaaleja. Suojelurakennuksissa tehtävien korjaustoimenpiteiden lähtökohtana pitäisi olla itse rakennus, ei nykyajan uudisrakennuksiin sopivat normistot. Alkuperäiset huonetilat, materiaalit, kalusteet ja asennukset luovat yhdessä kokonaisuuden, josta arkkitehtoninen arvo syntyy. " (Sippo 2001b)

Rakennussuojelu nyt

- Rakennus suojeltu asemakaavassa:
*Tehtaanmäen koulu ja koulun asuntola on merkitty suojeltaviksi rakennuksiksi kulttuurihistoriallisista syistä. Muutos- ja korjaustöiden yhteydessä rakennusten **ulkoasu** tulee säilyttää nykyisellään.*
 - Rakennuksen käyttötarkoitusta ei voi suojella
 - Kattavamman eli sisäosien suojelun turvaamiseksi suosittaa Alvar Aalto -säätio suojelua *Lailla rakennusperinnön suojelemisesta*
 - Rakennuksen valtakunnallisen, maakunnallisen tai paikallisen merkittävyyden arviointi
 - Kohteelle määritellyt kontekstisidonnaiset suojelumääräykset
- Suojelustatuksen prosessi saattaa viedä aikaa
 - Vireille ELYssä jonkun esityksestä - esityksen voi tehdä omistaja, valtion viranomainen, kunta, maakunnan liitto ja toimialueellaan ry, jonka toimialaan kuuluu kulttuuriperinnön vaaliminen tai ELYn itse omasta aloitteestaan
 - Asianomaisten kuuleminen ja Museoviraston asiantuntijalausunto
 - ELY päättää, ympäristöministeriö vahvistaa

Asemakaava ja käyttötarkoitus

- Asemakaavassa *Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue*
- Jos käyttö muuttuu kokonaan, tarvitaan asemakaavasta poikkeaminen tai jopa asemakaavan muutos
- Tilapäisten toimintojen (esim. leirikoulut tai opintomatkat) luvanvaraisuus

Stora Enson Anjalankosken tehtaiden arkisto, Elka

Rakennushistoriaselvitys

- On kulttuurihistoriallisesti merkittävien tai suojeltujen rakennusten tutkimus, ns. rakennuksen fyysinen ja historiallinen elämäkerta
- Antaa tietoa korjaus- ja restauroinnin suunnitteluun, käyttötarkoituksen tai muutostöiden suunnitteluun, suojeltavan rakennuksen suojelutarpeiden määrittelyyn, sekä kaavoitusprosessia varten
- Rakennuksen historia, vaiheet ja nykytila; käyttöhistoria; arkkitehtuuri ja rakennustekniikka; kunto > tietoa päätösten tueksi ja rakennuksen ylläpitoon
- Arkistolähteet ja kenttätutkimus
- Auttaa jakamaan tietoa rakennuksen käyttäjille
- Yleensä alan asiantuntijat esim. arkkitehdit, konservaattorit, taidehistorioitsijat
- Mahdollisesti eri alojen osaajien tiimi
- Rakennuksen tutkiminen + arkistotyöskentely + analyttisyys + objektiivisuus
- Esimerkki: Lehto, A-L (2010). *Jyväskylän puistokoulu. Rakennushistoriaselvitys. Keski-Suomen museo*.https://peda.net/jyvaskyla/puistokadunpaivakotikoulu/%2A%2A%2A/6:file/download/e74b863e0ffec8ea79d59b00d9c993aaa39873ff/64829_Puistokoulu_RHS_pienempi.pdf
- Lisää tietoa Sahlberg, M. (2010): *Talon tarinat – Rakennushistorian selvitysopas*. Museovirasto, rakennushistorian osasto. <https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/talon-tarinat-opas.pdf>

Säilyttämisen hallintasuunnitelma

- Alvar Aalto -säätiön kehittämä työkalu rakennetun kulttuuriympäristön vaalimiseen ja käytön suunnitteluun
- AAS tekemä erittäin kattava selvitys Paimion parantolasta
- Opas hallituun muutokseen käyttötarkoitusten muutoksissa ja korjausrakentamisessa
- Rakennuksen/kohteen hallinnan, käytön ja ylläpidon opas
- SHS sisältää kartoituksen rakennuksen historiasta ja nykytilasta, kulttuurihistoriallisesta kontekstista ja rakenteista
- Auttaa kohteen erityisten ominaisuuksien ja arvojen tunnistamisessa
- Heikkonen, N., Lindh, T. & Malmberg, J. (2016). *SHS-opas. Kokemuksia Paimion parantolan säilyttämisen hallintasuunnitelman laatimisesta*. Alvar Aalto -säätiö.
<https://www.alvaraalto.fi/palvelut/julkaisut/shs-opas/>
- Heikkonen, N. (ed.)(2016). *Paimio Sanatorium Conservation Management Plan (CMP)*. Alvar Aalto Foundation.
<https://issuu.com/alvaraaltopublications/docs/paimio-cmp16-6-2016>

Residenssit Suomessa

Suomessa toimii noin 60 residenssiä, suurin osa ympärivuotisista residensseistä (n. 50) toimii Etelä- ja Länsi-Suomessa

Yleisesti ottaen residenssitaiteilijat työskentelevät apurahoilla

Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö selvittänyt residenssien toimintaa Suomessa kyselytutkimuksella 2018

- Vuosina 2014-2017 yli kuukauden työskennelleiden taiteilijoiden määrä vaihteli 450-570
- N. 73 % vieraista ulkomailta (Eurooppa, Pohjois-Amerikka, Aasia)
- Osa itsenäisiä ohjelmia, osa museo- tai muiden taidelaitosten yhteyksissä
- Ylläpitäjien organisaatiomuoto n. 46 % yhdistys, 17 % säätiö, 14 % julkinen taho kuten kunta, 23 % muu taho

- Tavallisimmin jaksot 1-2 kk ja 1-2 taiteilijaa kerrallaan
- Avoin haku tavallisin, myös kutsu, kuratointi, taiteilijavaihto-ohjelmat
- Joihinkin yhteistyöpartnerien kutsumana, esim. taiteilijajärjestö, taidemuseon hanke
- Suurin osa kuvataiteilijoita: 91 % residensseistä vastaanotti kuvataiteilijoita
- Noin puolessa residensseistä musiikki, äänitaide tai esittävä taide, noin 40 % tutkimus, kuratointi tai taidejournalismi, lähes 40 % muotoilu, keramiikka, käsityö, kirjallisuus
- Muina aloina alle 20 % erikseen mainittu arkkitehtuuri, elokuva, kokeellinen nykytaide ja nykytaiteen uusimmat ilmiöt, manageritoiminta, ympäristötaide, yhteisötaide

Residenssit Suomessa

- Kyselyssä muutama kommentoi, että Suomen koettiin kiinnostavina ja hakijoita oli enemmän kuin mahdollista ottaa. taloudellisten resurssien riittävyys huolena, n. 29 % residensseistä tiukka taloustilanne, 17 % vastasi, että residenssissä joudutaan tekemään vapaaehtois- tai talkootöitä
 - Rahoitus usein hankesidonnaista; toiminnan ylläpitämiseen kaivattiin pysyvää ja riittävää rahoitusta
 - Kansainvälinen markkinointi, residenssitaiteilijoiden palkkavaatimukset osalla haasteena
 - Toiminna kehittämiseen pyrittiin: ulkomaalaiset vaihto-ohjelmat osaksi toimintaa, paikallisiin toimijoihin verkostoituminen, temaattiset residenssiohjelmat, suomalaisen ja kansainvälisen taidekentän vuorovaikutus, residenssien mahdollistaminen laajemmalle taiteilijakunne myös maantieteellisesti
 - *Suomalaisten residenssien ja vierasateljeiden taiteilijamäärät 2014 - 2017 (2018)*. Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö. https://www.artinres.fi/wp-content/uploads/2019/02/taiteilijamaarat_2014-2017_selvitys_18.12.pdf
- Taiteilijaresidenssien määrä kasvussa, mutta taiteilijat vaativat ammattimaisuutta ja palveluita
- Erikoistuminen ja painotukset mm. ekologisuus, taiteilijoiden turvaresidenssit, sote-alan residenssit

Residenssi-esimerkkejä

- Lasertaideresidenssi / Lappeenranta, LUT + Saimia. 2014 - 2016
 - Laserteknologia + taide, insinöörit + taiteilijat, luova teollisuus
 - *Lasertaideresidenssi tunnearvoa konkretisoivana työkaluna (LARES)* -hanke / Tekes.
- Uusia avauksia ja mahdollisia toimintamalleja residenssin kentällä mm. Lapio, P. (2019): *Yhteisölähtöinen taiteilijaresidenssi sosiaali- ja terveysalalla. Menetelmäopas*. Taiteen edistämiskeskus.
- Iin KulttuuriKauppila
 - kansainvälinen residenssi, Art li Biennaali, ympäristötaidepuisto, taiteilijoiden osaamisen kehittäminen ja verkostojen rakentaminen, Iin kansainvälisen kuvataideopetuksen järjestelmän tuottaminen.
 - Iin kunnan palkkaama työntekijä + hankkeet ja yhteistyökumppanit (mm. Iin seurakunta, Oulunkaaren kuntayhtymä, Museokahvila Huilinki, Iin Sillat, Villa Kauppila, Oulun Taidemuseo, Oulun taiteilijaseura, Mustarinda, Ars Bioarctica, Lapin taiteilijaseura sekä Taiken toimipisteet)
 - Residenssiohjelmat Artist-in-Residence ja sosiaalisen taiteen Artist-in-Community
 - KK AiC: taiteilijat toteuttavat taidetta yhdessä paikallisyhteisön kanssa, esim. erityisryhmät

Residenssi-esimerkkejä

- Mustarinda-residenssi Hyrynsalmella 1950-luvun kansakoulussa
 - edistää yhteiskunnan ekologista jälleenrakennusta, kulttuurin ja luonnon monimuotoisuutta sekä taiteen ja tieteen yhteyttä
 - Kansainvälinen & paikallinen toiminta
 - Taustalla Mustarinda-seura ry - yleishyödyllinen yhdistys, toimii pääosin talkoovoimin
 - Tukijat: Post-fossil transition -hanke (HIAPin kanssa) 2018–2020, Koneen säätiö, Taike, Nordic-Baltic Mobility Program / To Gather Together 2019, EkhartYoga
 - *Mustarinda-seura kurottelee kohti jälkifossiilista kulttuuria yhdistämällä tieteellistä ja taiteellista tietoa ja kokemuksellista toimintaa, pyrkien jatkuvasti alentamaan niin oman toimintansa kuin siihen liittyvien hiilijalanjälkeä. Vuoden 2020 avoin haku on suunnattu taiteilijoille, tutkijoille, kirjoittajille ja muille teemoistamme kiinnostuneille luovan alan työntekijöille.*

Residenssi-esimerkki: Säynätsalon kunnantalo

- Aallon arvostetuimpia rakennuksia, suojeltu rakennussuojelulailla
- Omistaja Jyväskylän kaupunki
- Matkailu- ja residenssitoiminnasta vastaa Tavolo Bianco
- Opastuskierrokset, majoitus, tilavuokrat, residenssi, kahvila, lähikirjasto
- Residenssi syys-huhtikuussa, pääosin arkkitehtuurin ja muotoilun ammattilaiset (1-2 kk)
- Yhteistyö arkkitehtuurisisältöjen ja rakennusperinnön suhteen Alvar Aalto -säätiön kanssa, myös Museovirasto-yhteys rakennukseen liittyen

Residenssi-esimerkki: Villa Tammekann, Tartto

- Turun yliopistosäätiön omistama residenssi henkilökunnan käyttöön
- Turun ja Tarton yliopistojen Granö-keskus
- Turun yliopiston henkilökunnan ja opiskelijoiden käytössä 1-2 viikon tutkijaresidenssinä
- Yhteistyö Tarton yliopiston kanssa, vuosittaiset kansainvälisten tutkijoiden/esiintyjien yleisöluennot
- Rakennuksen huollosta ja kulttuuriperinnön vaalimisesta vastaa yliopistosäätiö, yhteistyö Aaltosäätiön kanssa
- Tapani Mustosen arkkitehtitoimiston peruskorjaus 1990-luvun lopulla Aallon alkuperäisiä suunnitelmia vastaaviksi (alkuperäistä jäljellä vähän)

Residenssi-esimerkki: Kulttuurikeskus Kai, Tallinna

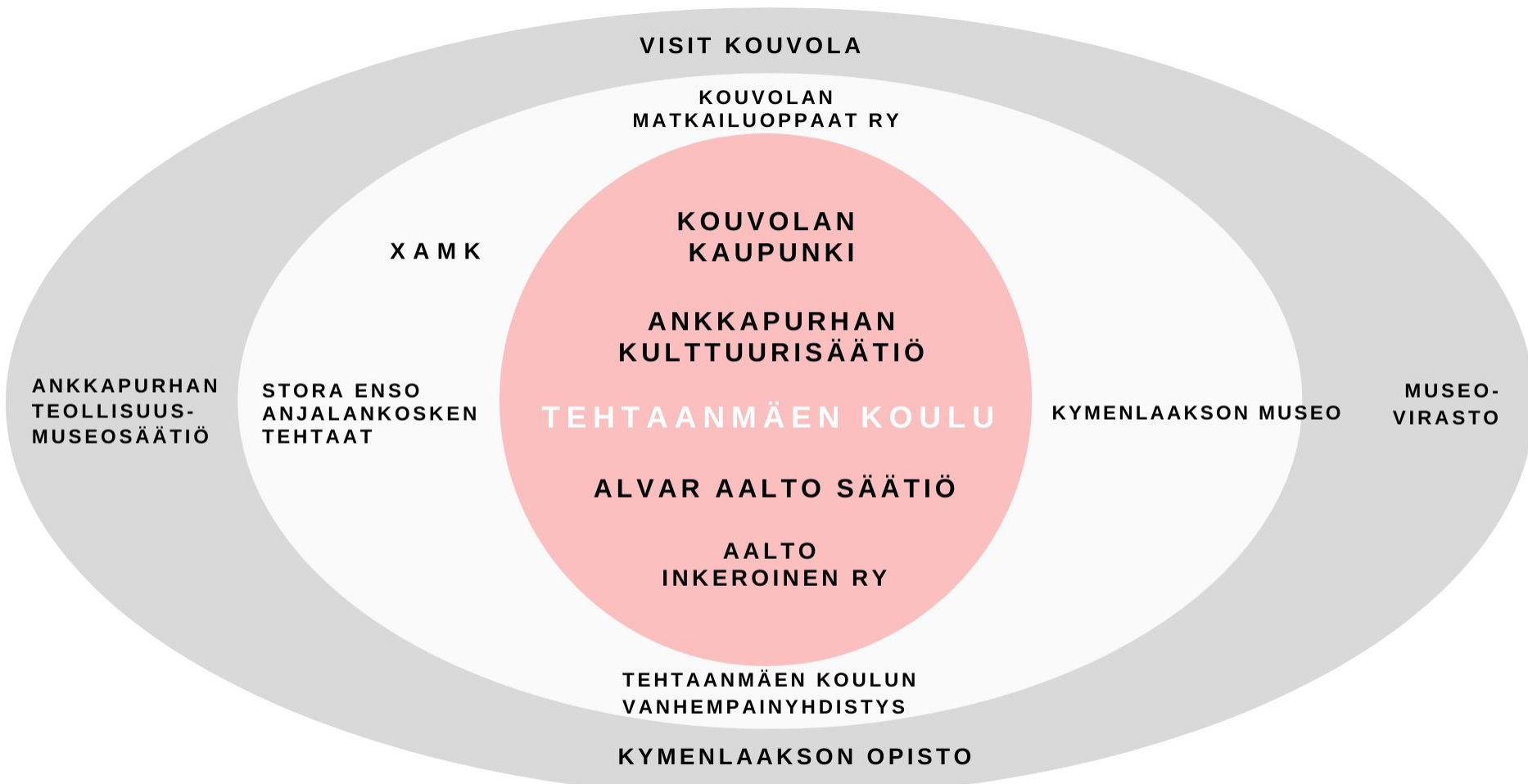
- Avattu syyskuussa 2019 nousussa olevalle Noblessnerin teollisuusalueelle
- Kulttuurikeskus toimii 100 vuotta vanhassa sukellusvenetehtaassa
- Taidenäyttelyt, työ- ja koulutustilat, elokuvahuone
- Kulttuurikeskuksella taiteilijaresidenssitoimintaa
- Käytön muutos ja remonin vision pohjalta (Estonian Contemporary Art Development Center)
- Suojellussa rakennuksessa paljon sisätilojen muutoksia, tavoitteena sekä elävä keskus että vanhan vaaliminen
 - Ennen muutoksia kattavat tutkimukset ja selvitykset
- Rakennukset omistaa logistiikkayritys/varustamo, joka vuokraa tiloja 2. krs taiteilijoille subventoituun hintaan; 1. krs kaupallisille toimijoille markkinahintaan
- Residenssi (1-2 kk) nykytaiteilijalle
 - Ei varsinainen taiteellisen työskentelyn residenssi vaan verkostoituminen, ideointi yms.
 - Majoitus toisaalla
 - Ei kuluja residenssitaiteilijoille
 - Syksyn 2019 open call -residenssihakuun yli 300 hakemusta 61 maasta, paikkoja oli 15
- Yhteistyö Tarton yliopiston kanssa
- “Ennen virolaiset lähteneet oppiin muualle, nyt tuntuu, että muualta tullaan tänne!”

II SIDOSRYHMÄT

- Visuaalinen ja lyhyt sisällöllinen kuvaus jo olemassa olevista keskeisistä toimijoista, paikallisesta yhteisöstä ja heidän intresseistään. Toimijat on kontaktoitu tämän esiselvityksen aikana ja suunniteltavaan kehityshankkeeseen sitoutumisen edellytykset kysytty.
- Keskeisten toimijoiden esittelyt

SIDOSRYHMÄT

Sidosryhmäkartta olemassaolevista
keskeisistä toimijoista

Ankkapurhan kulttuuripuisto

Ankkapurhan kulttuuripuisto sijaitsee Kouvolassa, Anjalan ja Inkeröisten kylissä. Kulttuuripuiston halki virtaa Kymijoki ja Ankkapurhan koski. Inkeröisten Tehtaanmäki osa Ankkapurhan kulttuuripuistoa.

Anjalan puolella toimii Nuorisokeskus, joka järjestää leiritoimintaa aktiviteetteineen tuhansille nuorille vuosittain.

Anjalan nuorisokeskuksella fasilitteetit majoitukseen ja ruokailuun, mutta kiinnostus/tarve laajentaa toimintaa.

Ankkapurhan kulttuuripuisto

Kulttuuriperintösidosryhmät

- Uudet käyttötarkoitukset on harkittava tarkasti, jotta ne eivät vaaranna rakennusten kulttuuri- ja rakennushistoriallista arvoa
- Alvar Aalto –säätio on Alar Aallon arkkitehtuurin ja muotoilun valtakunnallinen vastuumuseo
 - Säätio suosittaa rakennushistoriallista selvitystä + säilyttämisen hallintasuunnitelmaa
 - Koulukäytön jatkuminen tai siihen läheisesti liittyvä uusi toiminto, joka sopii rakennukseen ja arkkitehtuuriin
 - Säilyttävä korjaaminen ja suurten muutosten välttäminen
- Kymenlaakson museo aluevastuumuseona suosittaa rakennuksen dokumentointia ennen muutos- ja korjaustöitä
 - tärkeä osa paikallisyhteisöä, joten avoimuus yleisölle myös tulevaisuudessa
 - esim. kulttuuri- ja koulutustoiminta soveltuvia käyttötarkoituksiksi

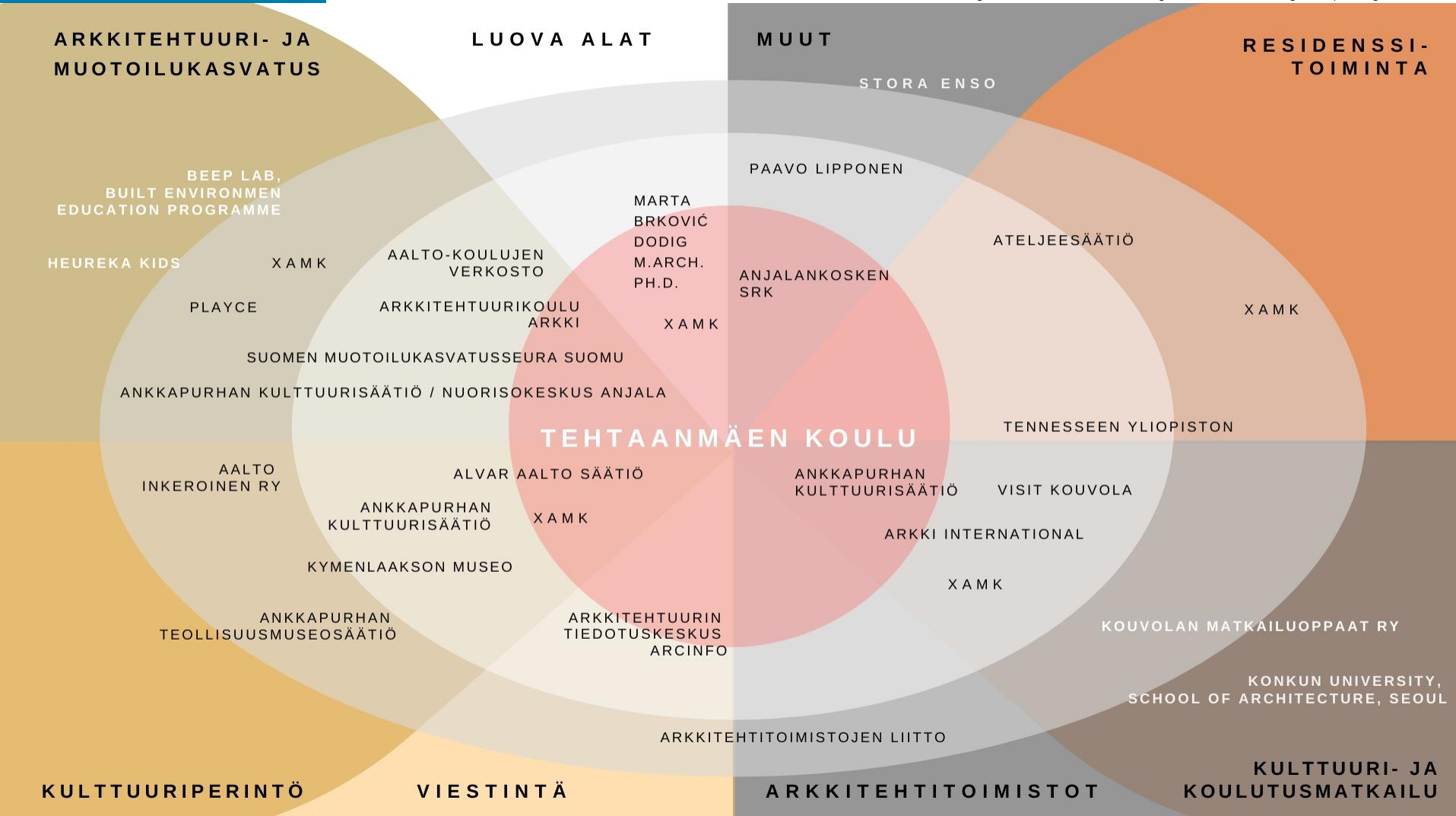
III INTRESSIRYHMÄT

- Visuaalinen kuvaus potentiaalisista uusista toimijoista sekä heidän intresseistään.
- Paikallisyhteisön intressit & ideat
- Xamkin intressit

INTRESSIRYHMÄT

Intressiryhmäkartta potentiaalisista uusista toimijoista ja heidän intresseistään.

Tulkinta tehty kontaktointien ja keskustelujen pohjalta.

Paikallisyhteisön ideat & intressit

- Paikallisyhteisön ideoinnissa korostuivat kasvatus- ja opetustoiminta sekä kulttuuri ja tilavuokrat
 - Koulukäytön jatkaminen ja muun toiminnan lisääminen loma-aikoina
 - Taidenäyttelytoiminta
 - Tilavuokrat taiteilijoille, kokouksiin ja kaupunkilaisten juhliin
 - Yhteistyö Anjalan Nuorisokeskuksen kanssa
 - Kuvataidekasvatusta päiväkotilapsille, arkkitehtuurin ja restauroinnin koulutusta
 - Toimintaa senioreille
 - Leiritoimintaa, myös paikallisille suunnatut leirit
 - Alvar Aalto –näyttelytila, jossa esillä Aallon suunnittelemaa esineitä ja historiaa
 - Jumppatilojen säilyttäminen paikallisille seuroille
 - Kahvila- ja ravintolatoiminta
 - Lasten ja nuorten kulttuurikeskus
 - 1 tai 2 kokopäiväistä /jokapäiväistä/toistuvaa toimintaa/toimijaa
- Koulun tilat soveltuisivat Anjalankosken seurakunnan kerhotoimintaan
 - Tarve 1 - 2 luokkatilaa

Xamkin intressit

- Summer school / winter school - kurssien järjestäminen ja tarjoaminen Tehtaanmäen koululla / toimintamallin juurruttaminen
- Muotoilukasvatuksen pilotit
- Vierailevien (ulkomaisten) opettajien majoitus- ja työtilat ("residenssi") - luennoitsijoiden houkuttelu tarjoamalla kiinnostavat ja uniikit tilat
- Biotuotemuotoilukoulutus
- Alueen kehittäminen Xamkin TKI-hankkeissa
- Pop up -näyttelytilat virtuaalitoteutuksille Tehtaanmäen koululla
- Restaurointikoulutuksen kehittäminen, betonilaboratorio
- Hyvinvoiva ympäristö / restoratiivinen muotoilu
- Kuitulaboratorio, biopohjaisten tuotteiden kehittäminen, kysytään yhteistyöhön Stora Ensoa?

V KOHTI KEHITYSHANKETTA

- **Koulun tulevaisuus**
- **Visualisoidut hankeideat seuraavista:**
 - Hankeidea 1: Muotoilu- & arkkitehtuurikasvatus
 - Hankeidea 2: Kulttuurikylä
 - Hankeidea 3: Innovaatiokeskus
- **Hankeideoita listattuna**
- **Kansainvälinen hankeyhteistyö kehittämisen tueksi**

Koulun tulevaisuus

-- mahdolliset uudet käytöt tulee arvioida, tunnistaa ja valita siten, että ne sopisivat rakennuksen ominaispiirteisiin ja mittakaavaan sekä suojelustatukseen (Alvar Aalto -säätö 10.2.2020)

- Mikä toiminta sopii koululle? Alkuperäisen käytön huomiointi: rakennus suunniteltu lasten tarpeisiin, lasten mittakaavaan
- Toiminnan liittyminen kasvatukseen, opetukseen, oppimiseen, luovuuteen ja sivistykseen olisi luonnollinen jatkumo
- Koulurakennuksen kulttuuriperintöarvot määrittelevät uusien toimintojen mahdollisuudet - mutta uudet toiminnot määrittelevät tulevat muutos- ja korjaustarpeet
- Mitä muutoksia sallitaan, tarvitaan? Miten optimoidaan muutosten ja säilyttämisen suhde? > lisätutkimukset ja arkkitehtonisen arvottamisen päivitys

MUOTOILU & ARKKITEHTUURI

LASTEN TEHTAANMÄKI

Luontevin jatko lapsikäyttäjille suunnitellussa rakennuksessa liittyisi lasten ja nuorten kasvatus- ja opetustoimintaan. Alvar Aalto -säätio kannattaa koulukäytön jatkumista tai siihen läheisesti liittyvää muuta käyttöä, joka sopii paikan historiaan ja arkkitehtuuriin. Ehdoton valtti ja tärkeä toimija on joen toisella puolella parin kilometrin päässä toimiva Nuorisokeskus Anjala. Nuorisokeskus Anjala on palveluiden tuottaja, joka järjestää leirikouluja tuhansille nuorille vuosittain. Nuorisokeskus Anjala tarjoaa jo nyt kulttuuriperintökasvatuksen sisältöjä ja on kiinnostunut toimintansa kehittämisestä ja laajentamisesta.

IDEAT!

TEHTAANMÄEN KOULU
ILMIÖOPPIMISEN NÄYTTÄMÖKSI!
LUODAAN ILMIÖN OPPISISÄLLÖT
YHTEISTYÖSSÄ TOIMIJOIDEN
KANSSA. XAMKIN
MUOTOILUOPISEKELIJOILLE
VALINNAISKURSSIKSI LASTEN
MUOTOILUKASVATUKSESTA > XAMK
JUNIOR?
KYSYTÄÄN MUKAAN MYÖS DESIGN-
MUSEO, ARKKITEHTUURIMUSEO &
HEUREKA KIDS?

INNOVAATIOKESKUS

TEHTAANMÄEN KOULU

Johtoajatuksena olleen residenssitoiminnan käsite on laajentunut: perinteisen residenssiajattelun sijaan termi ymmärretään laajemmin tarkoittamaan monipuolisemmin luovan tuotannon ja tutkimuksen, yhteisöllisen ongelmanratkaisun, osallistavan kulttuuritoiminnan ja kasvatuksen yhdistävää monien sidosryhmien toimintatilana ja innovaatiokeskuksena.

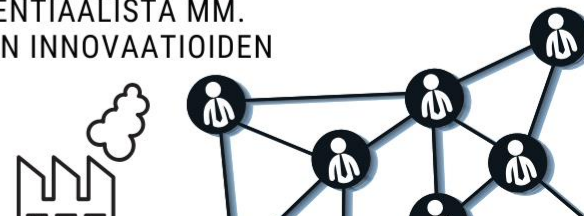
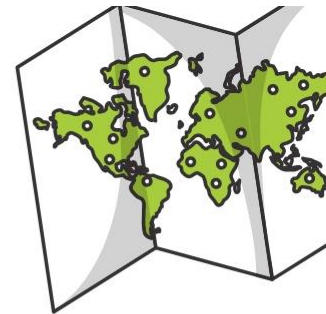
BENCHMARK!

LIIKETOIMINTAMALLIT:

KULTTUURIKESKUS KAI & SOMERSET HOUSE. LUOVIA ALOJEN YHTEISÖSSÄ YHDISTYKSET, ORGANISAATIOT & YRITYKSET. YRITYSTEN VUOKRATASO MARKKINAHINTAINEN, MUUT TOIMIJAT TUOTTAVAT YHTEISÖLLE LUOVAA PÄÄOMAA JA MAKSAVAT ALHAISEMMAN NELIÖHINNAN MUKAISTA VUOKRAA.

IDEAT!

MONIALAINEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN INNOVAATIOKESKUS, JOKA YHDISTÄÄ LUOVIA ALOJEN JA PERINTEISTEN ALOJEN MM. TEOLLISUUDEN TOIMIJOITA SEKÄ DIGITAALISTA JA BIOTALOUTTA. YHTEISTYÖ LUO SYNERGIAA JA PERINTEISET ALAT HYÖTYVÄT LUOVIA POTENTIAALISTA MM. TUOTEKEHITYKSESSÄ JA UUSIEN INNOVAATIOIDEN SYNTYMISSÄ.

KULTTUURIKYLÄ

ALVAR AALLON TEHTAANMÄKI

Kokonaisuudessaan
Inkeröisten ja Anjalan rikkaat
kulttuuriympäristöt kattava
Ankkapurhan kulttuuripuisto nähdään
potentiaalisena kehityskohteena -
jopa tulevaisuuden luovana
kulttuurikylänä!

IDEAT!

ALVAR AALLON SUUNNITTELEMASTA
TEHTAANMÄEN ASUINALUEESTA KULTTUURIKYLÄ,
JONKA VETOVOIMA PERUSTUU AALLON
ARKKITEHTUURIIN. KULTTUURIKESKUKSESTA
MUOTOILIIJOIEDEN JA TAITEILIJOIDEN
KANSAINVÄLINEN RESIDENSSI & ASUINALUE.

Muita hankeideoita

- Kulttuuriperintö on luonnollinen sisältö jatkokehitettäväksi juuri Tehtaanmäellä. Restaurointi ja muotoilu ovat osa Xamkin tarjontaa, mikä tuo myös synergiaetua aluekehittämiseen kansainvälisen oppilaitos- ja museoyhteistyön saralla. Modernin arkkitehtuurin korjausrakentamisen osaamisen kehittämistä Suomessa kannattaa tarkastella ja pohtia voisiko Tehtaanmäki toimia kurssien tai koulutuksen näyttämönä. Suunnitteilla on Alvar Aalto –säätöön ja Xamkin yhdessä järjestämä kansainvälinen restaurointikurssi.
- Biotuotemuotoilu & puumuotoilu
- Kansainvälinen tutkijayhteistyö liittyen arkkitehtuuriin ja kaupunkisuunnitteluun osallistavilla ja pelillisillä menetelmillä

Linkit aiheeseen

Aallon suunnitelmalle Tehtaanmäen koululle Kouvolassa mietitään jatkokäyttöä

<https://areena.yle.fi/1-50438668>

Art in Res Tietoa Suomen residensseistä <https://www.artinres.fi/residenssit>

Art in Res, listaus residensseihin liittyvistä tutkimuksista: <https://www.artinres.fi/tutkimus-ja-tuki/>

HIAP – Helsinki International Artist Programme. <https://www.hiap.fi/about-hiap/>

Tehtaanmäen koulusta toivotaan kulttuurikeskusta Inkeröisiin. Kouvolan Sanomat verkkolehti 16.1.2020.

<https://kouvolansanomat.fi/uutiset/kulttuuri-ja-viihde/70c1bc9f-3dbe-4850-9225-2b85bca8a01f>

Mihin Tehtaanmäen koulu taipuu tulevaisuudessa? – Ideoita on runsaasti, mutta rahoituksen saaminen on haastavaa.

Keskilaakso, verkkolehti 21.1.2020. <https://www.keskilaakso.fi/2020/01/21/mihin-tehtaanmaen-koulu-taipuu-tulevaisuudessa-ideoita-on-runsaasti-mutta-rahoituksen-saaminen-on-haastavaa/>

Museovirastolta kiitosta Kouvolalle. Keskilaakso, lehti 23.1.2020.

Nuijamies - elokuvateatterista kulttuuritilaksi. NIPPU - niputtamalla ja kokeilemalla uutta bisnestä -hanke.

https://nuijamies.weebly.com/nippu-hanke.html?fbclid=IwAR3zI4QHNJY0exVa9nKcoLQgGY93BvAMheLs9OGfDAV_yf4oXFdOh6eExpM

Opetus loppuu viimeisessä Alvar Aallon koulussa, jossa lavuaaritkin ovat lasten mitoissa – nyt pohditaan, mitä muuta tällaisessa rakennuksessa voi tehdä. <https://yle.fi/uutiset/3-11190039>

Res Artis, network of arts residency centres from around the globe. <https://resartis.org/>

Tainionkosken koulun uuden käytön suunnittelu: https://www.imatra.fi/uutinen/2019-10-03_tainionkosken-vanhaa-kivikoulua-ei-olla-purkamassa

Tehtaanmäelle toivotaan kulttuurikeskusta. Kouvolan sanomat 17.1.2020.

Linkit -kontaktoidut keskeiset organisaatiot

Aalto Inkeroinen ry https://aaltoinkeroinen.fi/fi_FI

Alvar Aalto -säätiö <https://www.alvaraalto.fi/>

Archinfo <http://archinfo.fi/>

Arkkitehtuurikoulu Arkki <https://www.arkki.net/>

Arkkitehtitoimistojen liitto <https://www.atl.fi/en/atl/>

Ateljeesäätiö www.ateljeesaatio.fi/

Nuorisokeskus Anjala <https://nuorisokeskusanjala.fi/>

Playce <https://www.playce.org/>

Suomen muotoilukasvatusseura Suomi ry <https://muotoilukasvatus.info/>

Lähteet

Alvar Aalto -säätiö 10.2.2020. Lausunto Tehtaanmäen kouluun liittyen.

Asemakaava 754Ak3039. Kouvola kaupungin karttapalvelu. <https://kartta.kouvola.fi/ims/>

Dodig, M. B. & Groat, L. N. (2019). The Routledge Companion to Games in Architecture and Urban Planning. Tools for Design, Teaching, and Research. Routledge. <https://www.routledge.com/The-Routledge-Companion-to-Games-in-Architecture-and-Urban-Planning-Tools/Brkovic-Dodig-Groat/p/book/9781138339026>

Heikkonen, N., Lindh, T. & Malmberg, J. (2016). SHS-opas. Kokemuksia Paimion parantolan säilyttämisen hallintasuunnitelman laatimisesta. Alvar Aalto -säätiö. <https://www.alvaraalto.fi/palvelut/julkaisut/shs-opas/>

Heikkonen, N. (ed.) (2016). Paimio Sanatorium Conservation Management Plan (CMP). Alvar Aalto Foundation. <https://issuu.com/alvaraaltopublications/docs/paimio-cmp16-6-2016>

Kielitoimiston sanakirja. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80>

Kuntotutkimus 2016. Kuntotutkimus. Rakenteet, LVI ja olosuhdemittaukset. Tehtaanmäen koulu. Inspecta.

Kai kunstikeskus (ai Art Centre), Tallinna. Vierailu 28.1.2020, verkkosivut <https://kai.center/>

Kymenlaakson museo 17.2.2020. Mieli-pide. Tehtaanmäen koulun tulevaisuuden käyttö.

Lähteet

Lapio, P. (2019): Yhteisölähtöinen taiteilijaresidenssi sosiaali- ja terveysalalla. Menetelmäopas. Taiteen edistämiskeskus.
https://storage.googleapis.com/turku-amk/2019/11/taike_residenssiopas_web.pdf?fbclid=IwAR0zoPbLzCLAb1MZRAyuMg9h-_1GKaNNYLLqQW8A2odslvcx71h-44_6iuw

Lehto, A-L (2010). Jyväskylän puistokoulu. Rakennushistoriaselvitys. Keski-Suomen museo.
https://peda.net/jyvaskyla/puistokadunpaivakotikoulu/%2A%2A%2A/6:file/download/e74b863e0ffec8ea79d59b00d9c993aaa39873ff/64829_Puistokoulu_RHS_pienempi.pdf

Museovirasto (2009). Anjalan paperitehdas sekä Inkeröisten kartonkitehdas ja yhdyskunta. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1475

Mustarinda-residenssi, verkkosivut. <https://www.mustarinda.fi/residency>

Mustonen, T. (2003). Paperitehtaan koulu. Arkkitehti 5/2003.

PoP AiR residenssiverkostoeselvitys (2019). Kaisa Kerätär, Pirjo Lempeä. Sisältötoimisto Waria. <https://www.waria.fi/wp-content/uploads/2019/04/pop-residenssiverkostoeselvitys.pdf>

Suomalaisten residenssien ja vierasateljeiden taiteilijamäärät 2014 - 2017 (2018). Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö.
https://www.artinres.fi/wp-content/uploads/2019/02/taiteilijamaarat_2014-2017_selvitys_18.12.pdf

Sahlberg, M. (2010): Talon tarinat – Rakennushistorian selvitysoas. Museovirasto, rakennushistorian osasto.
<https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/talon-tarinat-opas.pdf>

Lähteet

Sippo, H. (2001). Rakennushistoriallinen inventointi ja valokuvausdokumentointi. Alvar Aalto -säätö, 2001. (Kouvola kaupunginarkisto)

Sippo, H. (2001b). Huonekohtainen inventointi ja arkkitehtoninen arvottaminen. Alvar Aalto -säätö. (raportti liitteineen Alvar Aalto -säätön arkisto, Helsinki)

Suomalaisten residenssien ja vierasateljeiden taiteilijamäärät 2014–2017 (2018). Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätö.
https://www.artinres.fi/wp-content/uploads/2019/02/taiteilijamaarat_2014-2017_selvitys_18.12.pdf

Säynätsalon kunnantalon verkkosivut. <https://www.tavolobianco.com/fi/etusivu/>

Taidekeskus KulttuuriKauppila. <https://www.kulttuurikauppila.fi/>

Taidetta 3D- ja laserteknologian avulla. UAS Journal 4/2019. <https://uasjournal.fi/4-2019/taidetta-teknologian-avulla/>

Taiteilijat vaativat residensseiltä yhä enemmän ammattimaisuutta – luonnonrauha ja linnun liverrys eivät enää riitä inspiraation lähteeksi. Yle, verkkouutinen. 22.1.2020. https://yle.fi/uutiset/3-11170357?fbclid=IwAR1epml92oUDQ9Mj74R-5MwoU_t2_sXAGpXu-r1n2GEndQ7eeWNF1FXEGBA

Uniikki lasertaideresidenssi Lappeenrantaan. LUT University, uutiset, verkkosivu. https://www.lut.fi/uutiset/-/asset_publisher/h33vOeufOQWn/content/uniikki-lasertaideresidenssi-lappeenrantaan

Villa Tammekann, Tartto. Vierailu 27.1.2020, verkkosivut <https://www.villatammekann.fi/>

Yhteystiedot

Laura Lehtinen
TKI-asiantuntija
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Luovien alojen tutkimusyksikkö
044 702 8451
laura.lehtinen@xamk.fi

Anu Vainio
TKI-asiantuntija
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Luovien alojen tutkimusyksikkö
044 702 8724
anu.vainio@xamk.fi

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**